

PROVIDUS

DOMNĪCA

**Sabiedrības
informēšana
par būvatļaujām**

**Administratīvās tiesas
prakses apkopojums
par 2013.-2015.gadu**

Agnese Lešinska

2015

Pētījums sagatavots ar Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Latvijas valsts finanšu atbalstu. Par pētījuma saturu atbild biedrība „Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”.

Pētījums sagatavots projekta „PROVIDUS – valsts partneris politikas plānošanas un veidošanas procesā” ietvaros. Projektu finansiāli atbalsta Islande, Lihtenšteina un Norvēģija NVO darbības atbalsta programmas ietvaros. NVO darbības atbalsta programma tiek finansēta ar Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Latvijas valsts finanšu atbalstu.

www.sif.lv

www.eeagrants.org

www.eeagrants.lv

ISBN 978-9934-532-12-2

© Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”

© Agnese Lešinska

© Vāka foto – sparkle-motion , flickr.com

Satura rādītājs

Ievads	4
Metodoloģijas apraksts.....	5
Tiesiskais ietvars.....	6
Ieskats vēsturē	6
Jaunais regulējums.....	8
Par pašvaldībām uzlikto informēšanas pienākumu	9
Par pasūtītājam uzlikto informēšanas pienākumu	11
Secinājumi.....	12
Tiesu prakses analīze	13
Teorētiskais pamatojums.....	13
2013.gadā pieņemto tiesu nolēmumu prakse.....	14
2014.gadā pieņemto tiesu nolēmumu prakse.....	14
2015.gadā pieņemto tiesu nolēmumu prakse.....	19
Kopsavilkums	20
Ieteikumi politikas veidotājiem.....	22
Ieteikumi grozījumiem Būvniecības likumā	23
Pašvaldības darba pilnveidošanai	23
Pasūtītāju un būvniecības nozarē strādājošo uzņēmumu un būvekspertu darba uzlabošanai	24
Darbam ar sabiedrību	24

Ievads

Būvniecība ir komplekss process, kurā ir iesaistītas daudzas personas – tie, kas grib būt; tie, kas būvē; tie, kas uzrauga būvniecības tiesiskumu un ikviens indivīds, kas būvi lieto vai dzīvo būves tuvumā vai tās ietekmes zonā. Lai nodrošinātu kvalitatīvu un drošu būvniecības procesu, sabiedrības iesaistei būvniecības procesā ir jābūt:

- savlaicīgai, respektīvi, tās iesaistei ir jābūt tad, kad ideju vai ieceri vēl var mainīt vai atcelt,
- jēgpilnai jeb tādai, kur sabiedrība var saprast piedāvāto ideju un var reflektēt vai līdzdarboties idejas pilnveidošanā.

Bez sabiedrības iesaistes neizbēgami pastāv augsts tiesāšanās risks, pakļaujot strīdam gan izdoto būvatļauju, gan akceptēto konkrētās teritorijas atļauto izmantošanu jeb detālplānojumu.

Primāri sabiedrība tiek iesaistīta teritorijas plānošanas procesos, kuras ietvaros tiek plānota un paredzēta noteiktās teritorijas (lielākā vai mazākā apjomā) attīstība, bet sabiedrībai ir tiesības līdzdarboties jeb izteikt savu viedokli arī būvniecības procesos. Likumdevējs ir noteicis, ka sabiedrība var iesaistītas būvniecības stadijā divos būtiskos gadījumos:

- ja tiek paredzēts tāds būvniecības process, “(..) kurš var radīt būtisku ietekmi (smaku, troksni, vibrāciju vai cita veida piesārņojumu), bet kuram nav piemērots ietekmes uz vidi novērtējums”.¹
- ja pastāv bažas par būvatļaujas tiesiskumu.²

Apzinoties faktu, ka Būvniecības likums un to pavadošie normatīvie akti nosaka ikvienas tieši iesaistītās personas (pasūtītāja, būvnieka, būvuzrauga, utt.) tiesības un pienākumus, pētījuma ietvaros tiks apskatīta prakse un tiesu nolēmumi par sabiedrības iesaisti plānotajos un notiekošajos būvniecības procesos, vēršoties tiesā ar lūgumu par procesuālā termiņa atjaunošanu gadījumos, ja nokavēts būvatļaujas apstrīdēšanas termiņš.

Pētījumā konstatēts, ka likumdevējs 2013.gadā mainīja tiesisko regulējumu attiecībā uz termiņu, kādā būvatļauju var apstrīdēt vai pārsūdzēt, būtiski to saīsinot, tādējādi veidojot jaunu sistēmu, uzliekot papildus pienākumus gan sabiedrības locekļiem, gan pasūtītājiem, gan pašvaldībām. Izmaiņas tiesiskajā regulējumā nozīmēja kaimiņa vai plašākas sabiedrības pienākumu reaģēt uz izdoto būvatļauju nevis tad, kad par to uzzina (kas nereti sakrita ar būvdarbu uzsākšanas brīdi), bet viena mēneša laikā no dienas, kad būvatļauja ir stājusies spēkā (kas nesakrīt ar būvdarbu uzsākšanos). Lai nodrošinātu iespēju, ka sabiedrība ir savlaicīgi informēta par izdoto būvatļauju, likumdevējs noteica pienākumu pašvaldībai publicēt paziņojumu savā mājas lapā un pasūtītājam informēt tuvākos un tālākos kaimiņus. Pētījumā secināts, ka nereti nedz pašvaldība, nedz potenciālais būvnieks nav izpildījis Būvniecības likumā minētos pienākumus, tādējādi sabiedrība neuzzina par izsniegto būvatļauju vai nokavē tās apstrīdēšanas termiņu.

¹ [Būvniecības likums 14.panta 5.dala](#)

² [Būvniecības likums 14.panta 9.dala](#)

Tāpat pētījumā secināts, ka tiesas savos nolēmumos vērtē ne tikai to, kā un vai kaimiņš vai plašāka sabiedrība uzzinājusi par izdoto būvatļauju, bet apskata praksi, kā tieši pašvaldība informē sabiedrību par ikvienu būvniecības ieceri un kā pasūtītājs rīkojas, izvietojot būvtāfeli objektā. Secināts, ka pastāv būtiskas kļūdas gan pašvaldību darbā, gan no būvnieku puses, piemēram, izliekot būvtāfeli nepārredzamā vietā.

Apkopojot tiesu praksi ir pamats uzskatīt, ka grozījumi Būvniecības likumā, ierobežojot sabiedrības iespējas iestāties pret nekvalitatīviem un nereti prettiesiskiem lēmumiem būvniecības sakarā, tika veidoti nepārdomāti un nevērtējot reālo situāciju. No esošās tiesu prakses uzskatāmi redzams, ka kaimiņi par izdoto būvatļauju uzzina tieši tad, kad tiek uzsākti būvdarbi, nevis kad tiek publicēts paziņojums pašvaldības mājas lapā par izdoto būvatļauju.

Metodoloģijas apraksts

Pētījuma mērķis ir analizēt Būvniecības likumā uzliktā pienākuma par sabiedrības informēšanu īstenošanu praksē, vērtējot Administratīvās tiesas nolēmumus. Pētījumā tiks sagatavoti ieteikumi prakses uzlabošanai gan attiecībā uz pašvaldību pienākumu informēt sabiedrību par saņemtajām būvniecības iecerēm un būvatļaujām,³ gan būvniecības ieceres iesniedzēja pienākumu izlikt būvtāfeli un/vai personīgi informēt ikvienu blakus dzīvojošo.

Pētījuma uzdevumi:

- Konstatēt tipiskākos gadījumus, kas kavējuši sabiedrību īstenot Būvniecības likumā minētās tiesības apstrīdēt/pārsūdzēt būvatļauju;
- Analizēt kļūdu iemeslus;
- Sagatavot ieteikumus situācijas uzlabošanā.

Metodoloģija - pētījuma ietvaros tiks apskatīti Administratīvās tiesas nolēmumi lietās par procesuālā termiņa atjaunošanu gadījumos, kad pieteicējs ir nokavējis likumdevēja noteiktos termiņus būvatļaujas apstrīdēšanai/pārsūdzēšanai.

Kopskaitā tika saņemti 19 nolēmumi no Administratīvās rajona tiesas (lēmumi, kas pieņemti sākot no 2013.gada 1.jūlija) par nokavētā procesuālā termiņa izskatīšanu būvatļauju gadījumos un 6 nolēmumi, kurus PROVIDUS ieguva pētniecības procesā no vides aizsardzības organizācijām.

Pētījumā netiek atspoguļoti visi tiesu nolēmumi, bet tikai tie, kas raksturo tendences vai dod būtisku labumu tiesību normu piemērošanas praksē.

³ [Būvniecības likuma 14.panta 2.un 6.dala](#)

Tiesiskais ietvars

Ieskats vēsturē

Līdz 2013.gada 1.jūnijam, kad spēkā stājās grozījumi Būvniecības likumā, būvatļauja bija “parasts” administratīvais akts un tās apstrīdēšanas/pārsūdzēšanas kārtību regulēja Administratīvā procesa likums. Ikviens varēja iesniegt pamatotu apstrīdēšanas iesniegumu iestādē vai pieteikumu tiesā ar lūgumu izvērtēt būvatļaujas tiesiskumu viena mēneša laikā no dienas, kad privātpersona par to ir uzzinājusi, bet ne vēlāk kā viena gada laikā no attiecīgā administratīvā akta spēkā stāšanās dienas.⁴

Grozījumi Būvniecības likumā mainīja kārtību, kā sabiedrība var vērsties iestādē un tiesā ar lūgumu izvērtēt būvatļaujas tiesiskumu, būtiski saīsinot būvatļaujas apstrīdēšanas/pārsūdzēšanas termiņu. Kā tas norādīts likumprojekta “Grozījumi Būvniecības likumā” anotācijā – “būvniecības procedūru efektīvizēšana ir viens no uzņēmējdarbības atbalsta instrumentiem. Esošajā situācijā strīds par būvniecības tiesiskumu tiek uzsākts laikā, kad izsniegta būvatļauja – bieži vien šajā stadijā būvniecības ierosinātājs jau ir ieguldījis ievērojamus finanšu līdzekļus tehniskā projekta izstrādē, saņēmis bankas kredītu, noslēdzis līgumus ar būvdarbu veicējiem un nereti arī uzsācis būvdarbus. Savukārt Administratīvā procesa likums paredz iespēju personai, kas vēlas apstrīdēt būvatļauju, to darīt viena mēneša laikā, bet ne vēlāk kā viena gada laikā no attiecīgā administratīvā akta izdošanas. Tādējādi radot risku, ka trešās personas būvatļauju var apstrīdēt jau uzsāktu būvdarbu laikā, un attiecīgie būvdarbi jāaptur. Šādu strīdu rezultātā rodas nepabeigtas būves, kas degradē apkārtējo vidi un rada ievērojamus zaudējumus būvniecības ierosinātājam. Vienlaikus atceļot būvatļauju, rodas papildus problēmas ar būvniecības radīto seku novēršanu, kā arī prettiesiska lēmuma gadījumā pašvaldībai var nākties segt materiālos zaudējumus būvniecības ierosinātājam.”⁵

Izvērtējot likumprojekta anotācijā minētos argumentus, uzskatāmi redzams, ka likumdevējs apzinājās problēmu, kas saistās ar strīdiem būvniecības sakarā, proti, nereti iedzīvotāji apstrīd/pārsūdz būvatļaujas brīdī, kad būvdarbi tiek uzsākti un būvnieks jau veicis būtiskus finansiālus ieguldījumus darbu veikšanā. Šādu strīdu rezultātā cieš gan būvnieki (jo darbi ir jāaptur), gan tiek nodarīts kaitējums videi, jo nereti puspabeigtās būves tā arī netiek demontētas. Diemžēl jāsecina, ka likumdevējs nebija veicis situācijas analīzi, proti, meklējis patiesos iemeslus un analizējis gadījumus, kas radījuši problēmas gan būvniekiem, gan kaitējumu videi. Ierobežojot sabiedrības tiesības, netiks nodrošināts drošs un kvalitatīvs būvniecības process.

Grozījumi Būvniecības likumā, mainot sabiedrības tiesības iestāties pret nelikumīgām būvniecībām, paredzēja, ka:

- Būvatļauju vai atteikumu izsniegt būvatļauju var Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā apstrīdēt vai pārsūdzēt mēneša laikā no administratīvā akta spēkā stāšanās dienas;
- Personai ir pienākums iesniegumā par administratīvā akta apstrīdēšanu vai pieteikumā par administratīvā akta pārsūdzēšanu pamatot administratīvā akta prettiesiskumu.⁶

⁴ [Administratīvā procesa likums, 79.panta pirmā daļa un 188.panta 2.daļa, 3.daļa](#)

⁵ [Likumprojekta “Grozījumi Būvniecības likumā” anotācija](#)

⁶ [Likums “Grozījumi Būvniecības likumā”, kas stājās spēkā 2013.gada 1.jūnijā](#)

Izvērtējot likuma tekstu jāsecina, ka likumdevējs:

- būtiski samazināja termiņu, kādā būvatļauja var tikt apstrīdēta un/vai pārsūdzēta, nosakot, ka tas būs viens mēnesis no būvatļaujas spēkā stāšanās dienas.
- noteica indivīdam pienākumu uzzināt par izdoto būvatļauju, lai realizētu likumā noteiktās apstrīdēšanas/pārsūdzēšanas tiesības, kas nozīmē – regulāri sekot līdz pašvaldību darbam;
- uzlika indivīdam pienākumu īpaši pamatot būvatļaujas prettiesiskumu, iesniedzot gan apstrīdēšanas, gan pārsūdzēšanas iesniegumu.

Lai kompensētu ierobežojumus, kas tika uzlikti sabiedrībai, likumdevējs noteica informēšanas pienākumus gan pašvaldībai, gan pasūtītājam.⁷ Pašvaldības noteikta institūcija vai amatpersona paziņo sabiedrībai, publicējot paziņojumu pašvaldības mājaslapā internetā triju darba dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas. Publikācijā norāda:

- plānoto būvdarbu veikšanas vietu;
- būvniecības veidu, būves plānoto funkciju;
- būvatļaujas vai atteikuma izsniegt būvatļauju spēkā stāšanās dienu.

Pasūtītājs normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos par saņemto būvatļauju triju darba dienu laikā informē:

- nosūtot rakstveida paziņojumus ierakstītā pasta sūtījumā uz deklarēto dzīvesvietas adresi vai juridisko adresi to nekustamo īpašumu īpašniekiem (valdītājiem), kuru nekustamie īpašumi robežojas ar zemes gabalu, kurā atļauts veikt būvdarbus. Paziņojumā iekļaujama informācija par plānoto būvi, būvatļaujas spēkā stāšanās laiku un tās apstrīdēšanas kārtību un termiņu;
- izvietojot zemes gabalā būvtāfeli, kuras saturu nosaka Ministru kabinets.

Izvērtējot likumu kopsakarā ar Anotācijā minēto, jāsecina, ka likumdevēja mērķis bija novērst iespējamus riskus, kas saistās ar būvatļaujas apstrīdēšanu/pārsūdzēšanu brīdī, kad tā tiek īstenota. Grozījumi tika uztverti dažādi - būvniecības nozares pārstāvji atzina tos par veiksmīgiem un nepieciešamiem, vides nevalstiskās organizācijas tos kritizēja,⁸ pašvaldības norādīja uz nespēju tos realizēt, bet likums stājās spēkā.

Lai gan likums šādā redakcijā bija spēkā nepilnu mēnesi, arī tā Būvniecības likuma redakcija, kas stājās spēkā 2013.gada 1.jūlijā, noteica identiskus risinājumus attiecībā uz sabiedrības tiesībām iestāties pret izsniegto būvatļauju. Būvniecības likuma grozījumi paredzēja, ka:

- būvatļauju vai atteikumu izsniegt būvatļauju likumā noteiktajā kārtībā var apstrīdēt vai pārsūdzēt mēneša laikā, skaitot no šā likuma 7.panta 1.2 daļas 3.punktā noteiktās dienas;⁹
- Personai ir pienākums iesniegumā par administratīvā akta apstrīdēšanu vai pieteikumā par administratīvā akta pārsūdzēšanu pamatot administratīvā akta prettiesiskumu.

⁷ [Likums "Grozījumi Būvniecības likumā", kas stājās spēkā 2013.gada 1.jūnijā](#)

⁸ 2013.gada 20.februārī, notika [publiska diskusija](#), kuras ietvaros tika apspriesti grozījumi Būvniecības likumā.

⁹ Būvniecības likums (vecais, redakcija kas bija spēkā no 2013.gada 1.jūlija), [30.2.panta 1.dala](#).

Izvērtējot iepriekš aprakstītās izmaiņas, jāsecina, ka likumdevējs reagēja uz problēmu – ilgstošie strīdi tiesā - piedāvājot ļoti vienusēju risinājumu, proti, ierobežojot sabiedrības iespējas iestāties pret nekvalitatīviem un nereti prettiesiskiem lēmumiem būvniecības sakarā. Lai gan līdz tam tiesu praksē bija konstatējams, ka nereti kaimiņi par izdoto būvatļauju uzzina tieši tad, kad tiek uzsākti būvdarbi, nevis kad tiek izdota būvatļauja, šis fakts netika ņemts vērā un līdz ar to netika meklēts arī adekvāts problēmas risinājums.

Ja likumdevējs vai par nozari atbildīgā ministrija būtu analizējusi tiesu praksi būvniecības sakarā vai apzinājusi būvniecības nozarē pastāvošās problēmas, vai aptaujājusi sabiedrību, tad konstatētu, ka:

- Ir jāceļ būvvalžu kapacitāte, izglītojot būvvaldēs strādājošos, tādējādi sekmējot, ka netiek pieņemti prettiesiski un nepamatoti lēmumi;
- Jāizglīto sabiedrība un it īpaši potenciālie būvniecības ieceres iesniedzēji par būvniecības procesiem un norisi valstī;
- Tikai neliela daļa Latvijas sabiedrības regulāri apmeklē pašvaldību mājas lapas internetā un zina, kur meklēt informāciju par izdotām būvatļaujām;
- Nereti tieši būvniecības ieceres realizētāji ir ieinteresēti, lai sabiedrība neuzzina par izdoto būvatļauju vai uzzina pietiekoši vēlu, tādējādi nokavējot būvatļaujas apstrīdēšanas/pārsūdzēšanas termiņus.

Tā vietā tika uzlikts pienākums pašvaldībām publicēt savā mājas lapā internetā informāciju par izdotām būvatļaujām un uzlikts pienākums būvniecības ieceres realizētājiem veikt papildus informēšanas pasākumus.

Jaunais regulējums

2014.gada 1.oktobrī spēkā stājās jaunais Būvniecības regulējums, kas, mainot būvatļaujas vietu un lomu procesā, paredzēja līdzīgus apstrīdēšanas/pārsūdzēšanas noteikumus, kādi bija ietverti vecajā Būvniecības likumā.

Būvniecības likuma 14.paredz, ka:

- Būvatļauju vai atteikumu izdot būvatļauju var apstrīdēt vai pārsūdzēt Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā mēneša laikā no šā panta sestās daļas 3.punktā minētās dienas, bet šā likuma 15.panta otrajā daļā minētajā gadījumā — no dienas, kad izdarīta atzīme par projektēšanas nosacījumu izpildi.
- Personai ir pienākums iesniegumā par administratīvā akta apstrīdēšanu vai pieteikumā par administratīvā akta pārsūdzēšanu pamatot administratīvā akta prettiesiskumu.¹⁰

Skatot Būvniecības likuma normas kopsakarā konstatējams, ka:

- būvatļauju var apstrīdēt/viena mēneša laikā no dienas, kad tā stājās spēkā;
- iesniegumam par administratīvā akta apstrīdēšanu vai pieteikumam par administratīvā akta pārsūdzēšanu ir jābūt pamatotam, norādot lēmuma prettiesiskumu.

¹⁰ [Būvniecības likuma 14.pants](#)

Kā jau konstatēts iepriekš, sabiedrība (sākot no kaimiņa līdz ikvienam būves lietotājam) ir viens no komponentiem būvniecības procesā, tādējādi tās iesaistei būvniecības procesos ir jābūt efektīvai un visaptverošai, jo tieši šādi tiks nodrošināts Būvniecības likumā noteiktais likuma mērķis- kvalitatīvas dzīves vides radīšana, (...), lai nodrošinātu ilgtspējīgu valsts ekonomisko un sociālo attīstību, kultūrvēsturisko un vides vērtību saglabāšanu, kā arī energoresursu racionālu izmantošanu.¹¹

Līdzīgi kā iepriekšējais Būvniecības likums, arī jaunais regulējums paredz dažādus informēšanas pienākumus gan pašvaldībai, gan būvniecības ierosinātājam - likumdevējs ir:

- uzlicis pienākumu pašvaldībām padarīt publisku noteiktu informācijas daudzumu, publicējot ziņas pašvaldību mājas lapā internetā;¹²
- uzlicis pienākumu pasūtītājam padarīt publisku noteiktu informācijas daudzumu, uzlikt būvtafelī vai nosūtīt paziņojumu nekustamo īpašumu īpašniekiem, kuru nekustamie īpašumi robežojas ar zemes gabalu, kurā atļauts veikt būvdarbus;¹³
- noteicis termiņus šī pienākuma izpildei.

Par pašvaldībām uzlikto informēšanas pienākumu

Likumdevējs ir Būvniecības likumā paredzējis divpakāpju informēšanas kārtību, proti, pirmkārt, pašvaldībai jāpublicē informācija par visiem saņemtiem iesniegumiem būvniecības sakarā, otrkārt – jāpublicē lēmumi, kas saistās ar būvatļaujas izdošanu.

Lai nodrošinātu sabiedrības savlaicīgu informēšanu par potenciālajiem būvobjektiem, pašvaldībai ir pienākums triju darba dienu laikā no attiecīgās būvniecības ieceres iesnieguma saņemšanas dienas, publicēt informāciju pašvaldības mājaslapā internetā un būvniecības informācijas sistēmā, norādot:

- būvniecības ieceres realizācijas vietu;
- iecerētās būves veidu.¹⁴

Ņemot vērā faktu, ka šajā stadijā, saņemot būvniecības ieceres iesniegumu, netiek radītas nekādas tiesiskās sekas, publicēšanas pienākumam ir tikai informatīvs raksturs un tā uzdevuma mērķis ir savlaicīgi informēt sabiedrību par potenciāliem būvniecības procesiem jeb būvniecības iecerēm. Lai gan šis uzdevums vērtējams ļoti pozitīvi, diemžēl nav pārliecības, ka visas publikācijas sasniedz vajadzīgo auditoriju, jo tikai retais indivīds regulāri apmeklē pašvaldību mājas lapas internetā.

Savukārt Būvniecības likuma 14.panta trešā daļa ietver pašvaldības pienākumu, izskatot būvniecības ieceres iesniegumu, lemt par būtisku lēmumu pieņemšanu:

- būvatļaujas izdošanu, atteikumu izdot būvatļauju vai būvniecības ieceres publisku apspriešanu;

¹¹ [Būvniecības likuma 2.pants](#)

¹² [Būvniecības likuma 14.panta 2.un 6.dala](#)

¹³ [Būvniecības likuma 14.panta 8.daļa](#)

¹⁴ [Būvniecības likuma 14.panta 2.dala](#)

- būvniecības ieceres akceptu, izdarot atzīmi apliecinājuma kartē, vai atteikumu akceptēt ieceri par būvniecību;
- būvniecības ieceres akceptu, izdarot atzīmi būvniecības ieceres paskaidrojuma rakstā, vai atteikumu akceptēt būvniecības ieceri.

Būvniecības likumā noteikts, ka pašvaldībai trīs darba dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas jāpaziņo par to sabiedrībai, publicējot paziņojumu pašvaldības mājaslapā internetā un būvniecības informācijas sistēmā, norādot:

- būvniecības ieceres realizācijas vietu;
- iecerētās būves veidu;
- dienu, kad stājas spēkā būvatļauja vai atteikums izdot būvatļauju;
- lēmuma par būvatļaujas izdošanu vai atteikumu izdot būvatļauju numuru un datumu;
- dienu, kad izdarīta atzīme par projektēšanas nosacījumu izpildi, ja būvatļauja izdota šā likuma 15.panta otrajā daļā minētajā gadījumā;
- dienu, kad stājas spēkā būvatļaujas nosacījumu grozījumi, kas izdarīti šā likuma 16.panta 2.3 daļā vai 17.panta 2.2 daļā minētajā gadījumā.¹⁵

Izvērtējot iepriekš minētās normas jāsecina, ka:

- pašvaldībai jāpublicē visi lēmumi par būvatļaujas izdošanu vai atteikumu izdot būvatļauju savā mājas lapā internetā;
- norādot lēmumos likumā noteikto informācijas apjomu;
- informācija jāpublicē ne vēlāk kā trīs darba dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas.

Būvatļauja vai atteikums izdot būvatļauju rada tiesiskās sekas, un nereti var aizskart arī kādas trešās personas tiesības, tādējādi šī informēšanas pienākumu izpildei ir jābūt precīzai, likuma normām atbilstoši.

No 2015.gada jūnija līdz septembrim domnīca PROVIDUS veica pētījumu, kura ietvaros analizēja praksi kā pašvaldības īsteno sabiedrības informēšanas pienākumus. Pētījumā secināts, ka “gandrīz visas pašvaldības savās mājas lapās internetā publicē informāciju par izdotām būvatļaujām, taču tikai ļoti retos gadījumos norāda, kad (datums, gads) informācija ir tikusi ievietota pašvaldības mājas lapā.”¹⁶ Tāpat pētījumā konstatēts, ka “tikai 54 novadu un apvienotās būvvaldes norāda dienu, kad būvatļauja stājas spēkā, un lēmuma par būvatļaujas izdošanas numuru. Tikai neliela daļa pašvaldību norāda progresu jeb nosacījumu izpildes faktu, tādējādi liedzot sabiedrībai uzzināt pilno ainu izdotās būvatļaujas sakarā.”¹⁷ Ņemot vērā pētījumā konstatēto, jāsecina, ka liela daļa pašvaldību gandrīz gadu pēc jaunā Būvniecības likuma spēkā stāšanās nav spējušas izveidot sistēmu, kā īstenot Būvniecības likumā noteikto informēšanas pienākumu, tādējādi radot būtisku ietekmi uz ikviena indivīda tiesībām iestāties pret prettiesiskiem būvniecības procesiem. Ja pašvaldības nespēs pilnveidot un uzlabot mājas

¹⁵ [Būvniecības likums](#).

¹⁶ Lešinska A. “[Monitorings par sabiedrības informēšanu par būvniecības ieceri atbilstoši Būvniecības likumā noteiktajam](#)”, PROVIDUS, 2015.gads.

¹⁷ Lešinska A. “[Monitorings par sabiedrības informēšanu par būvniecības ieceri atbilstoši Būvniecības likumā noteiktajam](#)”, PROVIDUS, 2015.gads, 49.lpp.

lapu pārskatāmību un nepublicēs visu Būvniecības likumā noteikto informāciju, tiks uzlikts papildus slogs tiesām, skatot lietas par būvatļaujas apstrīdēšanas termiņa atjaunošanu un radīta situācija, kad apšaubāma būve vai prettiesisks būvniecības process netiks pakļauts tiesas izvērtējumam.

Par pasūtītājam uzlikto informēšanas pienākumu

Būvniecības likuma 14.pants paredz pienākumu būvniecības ieceres realizētājam jeb pasūtītājam veikt noteiktus informatīvus pasākumus, nosakot, ka:

“(7) Pasūtītājam ir pienākums Ministru kabineta noteikumos paredzētajos gadījumos par saņemto būvatļauju informēt sabiedrību, izvietojot būvtāfeļi zemes gabalā, kurā atļauta būvniecība. Būvtāfele izvietojama piecu dienu laikā no būvatļaujas spēkā stāšanās dienas. Šim pasākumam ir informatīvs raksturs.

(8) Pasūtītājs par saņemto būvatļauju var individuāli rakstveidā informēt tos nekustamo īpašumu īpašniekus, kuru nekustamie īpašumi robežojas ar zemes gabalu, kurā atļauts veikt būvdarbus. Šim pasākumam ir informatīvs raksturs.”¹⁸

Īpašu uzmanību jāpievērš likuma normā noteiktajam, ka gan būvtāfelei, gan paziņojumam ir tikai informatīvs raksturs. Tas nozīmē, ka šo pienākumu izpilde vai neizpilde pati par sevi nevar radīt tiesiskas sekas, un proti tā nevar kalpot kā vienīgais iemesls, lai termiņš procesuālo darbību veikšanai (būvatļaujas apstrīdēšanai) tiktu grozīts vai atjaunots. Likumdevējs ir noteicis, “augstāka iestāde vai tiesa var atjaunot procesuālo termiņu būvatļaujas apstrīdēšanai un pārsūdzēšanai, ja tā konstatē, ka sabiedrības informēšana par izsniegto būvatļauju bijusi acīmredzami nepietiekama”.¹⁹ Tātad jāsecina, ka termiņš procesuālo darbību veikšanai var tikt atjaunots tikai tad, ja iestāde vai tiesa pārliecinās, ka informēšana nav bijusi pietiekama un efektīva.

Lai nodrošinātu vienveidīgas prakses apstāvēšanu visā Latvijas teritorijā, ar Ministru kabineta noteikumiem ir noteikta kārtība, kad un kā jāizvieto būvtāfele.

Ēku būvnoteikumu 59.punkts nosaka gadījumus, kad būvtāfele obligāti ir jāizliek:

- otrās grupas ēkas jauna būvniecība vai novietošana, izņemot viena vai divu dzīvokļu dzīvojamu ēku vai tās palīgēku, kas atrodas ārpus Baltijas jūras un Rīgas jūras līča krasta kāpu aizsargjoslas, kultūrvēsturiskā pieminekļa teritorijas vai aizsardzības zonas, vai īpaši aizsargājamās dabas teritorijas;
- otrās grupas ēkas pārbūve, izņemot viena vai divu dzīvokļu dzīvojamo ēku vai tās palīgēku, ja netiek mainīts lietošanas veids uz kādu no nedzīvojamo ēku lietošanas veidu;
- trešās grupas ēkas jauna būvniecība, novietošana vai pārbūve.²⁰

¹⁸ [Būvniecības likuma 14.panta 7, 8.dala](#)

¹⁹ [Būvniecības likuma 14.panta 13.dala](#)

²⁰ [Ēku būvnoteikumi, 59.punkts.](#)

Tāpat noteikumos paredzēts termiņš būvtafeles izvietojumam - būvtafelī izvietojumu uz laiku, kas nav īsāks par būvatļaujas apstrīdēšanas laiku²¹ un nosaka prasības, kas tajā jānorāda.²²

Izvērtējot normatīvo aktu prasības, jāsecina, ka:

- pasūtītājam ir pienākums noteiktos gadījumos uzlikt būvtafelī zemes gabalā, kurā atļauta būvniecība;
- pienākums izpildāms piecu darba dienu laikā no būvatļaujas spēkā stāšanās dienas;
- Pasūtītājs var izsūtīt rakstveida paziņojumus.

Lai gan līdz šim nav pētīta prakse, kā pasūtītāji īsteno šo sabiedrības īstenošanas pienākumu, no tiesu prakses secināms, ka pasūtītājs nereti apzināti pārkāpj likumā noteiktos pienākumus, neizliekot būvtafelī vai novietojot to vietā, kur tā nav labi pārrēdzama.

Secinājumi

2013.gadā, grozot Būvniecības likumu, tika būtiski saīsināts termiņš, kādā sabiedrība var apstrīdēt vai pārsūdzēt būvatļauju, proti, nosakot ka tas ir viens mēnesis no būvatļaujas spēkā stāšanās dienas, iepretim vienam gadam (kā tas bija līdz 2013.gada 1.jūnija grozījumiem). Izvērtējot likumdevēja izvēlēto tiesisko regulējumu, lai risinātu problēmu, kas saistās ar strīdiem būvniecības sakarā, jāsecina, ka netika apzināts patiesais problēmas iemesls. Izvērtējot pieejamo tiesu praksi būvniecības jomā,²³ jāsecina, ka nereti tieši pašvaldības vai to būvvaldes ir pieļāvušas būtiskas kļūdas būvatļaujas sakarā, tādējādi radot gan zaudējumus būvniekiem, gan kaitējumu videi. Taču likumdevējs neizvēlējās meklēt risinājumus šai problēmai, bet gan uzlika papildus pienākumus sabiedrībai, faktiski ierobežojot tās tiesības vērsties tiesā ar lūgumu izvērtēt būvniecības procesa tiesiskumu.

Līdzīgs risinājums tika ietverts arī jaunajā Būvniecības likumā, kas stājās spēkā 2014.gada 1.oktobrī, akceptējot situāciju, kas noteica ierobežojumus sabiedrībai. Lai gan likumdevējs uzlika papildus informēšanas pienākumus arī pašvaldībām un būvniecības pasūtītājam, pētījuma rezultāti²⁴ rāda, ka pat pēc viena gada, kad jaunais regulējums bija spēkā, ne visas pašvaldības spēj īstenot likumā uzliktos pienākumus adekvāti. Tā rezultātā būtiski tiek ietekmētas ikviena kaimiņa vai plašākas sabiedrības tiesības vērsties tiesā ar lūgumu par būvatļaujas tiesiskuma izvērtējumu.

²¹ [Ēku būvnoteikumi, 60.punkts.](#)

²² [Ēku būvnoteikumi, 61.punkts.](#) Būvtafelī pilsētās un ciemos novieto vērstu pret publisku vietu, bet ārpus pilsētām un ciemiem – vērstu pret autoceļu, un tajā norāda šādas ziņas: būvniecības iecere (būvniecības veids un adrese); pasūtītājs (fiziskās personas vārds, uzvārds vai juridiskās personas nosaukums, adrese, reģistrācijas numurs); būvprojekta izstrādātājs (fiziskās personas vārds, uzvārds, sertifikāta numurs vai juridiskās personas nosaukums, adrese, reģistrācijas numurs); būvniecības ieceres plāns ar ēkas novietni, bet trešās grupas publiskajām ēkām papildus – būvniecības ieceres vizualizācija vides kontekstā; informāciju par būvatļaujas spēkā stāšanās laiku, lēmuma pieņemšanas datumu un numuru.

²³ [Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta Tiesu prakses apkopojums teritorijas plānošanas, būvniecības un vides lietās 2008-2012.](#)

²⁴ Lešinska A. "[Monitorings par sabiedrības informēšanu par būvniecības ieceri atbilstoši Būvniecības likumā noteiktajam](#)", PROVIDUS, 2015.gads.

Likumdevējam bija jārada mehānisms, kā celt būvvalžu kapacitāti, izglītojot būvvaldēs strādājošos un tādējādi sekmējot, ka netiek pieņemti prettiesiski un nepamatoti lēmumi. Tāpat bija arī jāizglīto sabiedrība - it īpaši būvniecības ieceres realizētāji - par pienākumiem un sekām, ja tie veicina prettiesiskus būvniecības procesus vai uzsāk nepamatotus tiesvedības procesus.

Tiesu prakses analīze

Teorētiskais pamatojums

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 41.pantu, procesuālās darbības izpilda likumā noteiktajos termiņos. Savukārt ar likuma 46.panta pirmo daļu, nokavēto procesuālo termiņu var atjaunot iestāde, tiesa vai tiesnesis pēc administratīvā procesa dalībnieka lūguma, ja atzīst nokavēšanas iemeslu par attaisnojošu. Kā tas atzīts tiesu praksē, “[7] ...no šīs likuma normas izriet, ka formālais pamats jautājuma izskatīšanai par procesuālā termiņa atjaunošanu ir attiecīgs procesa dalībnieka motivēts lūgums. Savukārt faktiskais termiņa atjaunošanas pamats ir nokavējumu attaisnojoši iemesli, kas nevar būt atkarīgi no nokavējušā procesa dalībnieka gribas un rīcības. Proti, kā atzīts Senāta pastāvīgā judikatūrā, šķēršļiem, kas traucēja procesuālās darbības izpildi laikā, jābūt objektīviem, neatkarīgiem no procesa dalībnieka. Tiesas uzdevums, izskatot lūgumu par termiņa atjaunošanu, ir izvērtēt, vai nokavējušā procesa dalībnieka norādītie termiņa nokavējuma iemesli ir neatkarīgi no viņa gribas un rīcības, attaisnojoši (sk., piemēram, Senāta 2008.gada 15.aprīļa lēmuma lietā Nr.SKA-343/2008 7.punktu; 2009.gada 12.janvāra lēmuma lietā Nr.SKA-172/2009 12.punktu, 2010.gada 23.februāra lēmuma lietā Nr.SKA-233/2010 8.punktu).²⁵

Izvērtējot judikatūru jāsecina, ka jautājuma izlemšanā par procesuālā termiņa atjaunošanu (arī) būvatļaujas apstrīdēšanas/pārsūdzēšanas gadījumā:

- Nepieciešams procesa dalībnieka motivēts lūgums;
- Nokavējuma iemesliem ir jābūt objektīviem, neatkarīgiem no procesa dalībnieka;
- Tiesa vērtēs vai nokavējuma iemesli ir attaisnojoši.

Kā tas atzīts literatūrā, “administratīvo tiesu pastāvēšanas laikā izveidojusies diezgan konsekventa tiesu prakse gan attiecībā uz iemesliem, kas uzskatāmi par attaisnojošiem procesuāla termiņa atjaunošanai, gan arī attiecībā uz tādiem, kas nevar būt par pamatu nokavētā termiņa atjaunošanai. Par apstākļiem, kas ir neatkarīgi no procesa dalībnieku gribas un tiek uzskatīti par attaisnojošiem, literatūrā norādīti:

- trešo personu, sevišķi valsts iestāžu, rīcība, kas bijusi par iemeslu termiņa nokavējumam;
- pasta kļūda, ja vien to iespējams pierādīt;
- atsevišķos gadījumos arī personas veselības stāvoklis.”²⁶

Tāpat tiek norādīts, ka “pie attaisnojošiem iemesliem termiņa nokavējumam pieder iestādes pieļautās kļūdas, kas galvenokārt saistītas ar tās pieņemto administratīvo aktu nepaziņošanu (...).”²⁷

²⁵ [Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 9.marta lēmums lietā nr. SKA-251/2009, \[7\]](#)

²⁶ Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes Vispārīgā zinātniskā redakcijā “Administratīvais process tiesā”, 348.lpp, Latvijas Vēstnesis, 2008.gads.

Ņemot vērā iepriekš minētās tiesas atziņas un nostiprināto praksi, pētījumā tiks apskatīti tiesu nolēmumi, analizējot to, kā tiesas vērtē un skata gadījumus, kad būvatļaujas apstrīdēšanas termiņš ir ticis nokavēts.

2013.gadā pieņemto tiesu nolēmumu prakse

Kā jau konstatēts iepriekš, 2013.gada 1.jūnijā stājās spēkā grozījumi Būvniecības likumā, būtiski izmainot līdz tam pastāvējušo kārtību būvatļaujas apstrīdēšanai, proti, būtiski saīsinot termiņu kādā ikviena persona var apstrīdēt vai pārsūdzēt izdoto būvatļauju.

Izvērtējot tiesu nolēmumus par 2013.gadu jāsecina, ka 2013.gadā nav daudz nolēmumu (vismazāk, salīdzinot ar 2014.-2015.gadu), kur tiesai būtu jāatjauno procesuālais termiņš būvatļaujas apstrīdēšanai.

Vairākos nolēmumos tiesa secina, ka nav jāvērtē, kā un vai pašvaldība īstenojusi Būvniecības likumā noteikto informēšanas pienākumu, bet jāskatās, kad persona uzzinājusi par izsniegto būvatļauju. Piemēram, tiesa secina, ka “[12] (...) novada dome Lēmumā ir norādījusi, ka informācija par Būvatļauju tika publicēta tās tīmekļa lapā, nodrošinot minētās informācijas pieejamību jebkurai ieinteresētai personai. Tiesas ieskatā minētajam nav izšķirošas nozīmes izskatāmajā lietā, jo neatkarīgi no Būvniecības likumā paredzētā pienākuma būvvaldei publicēt informāciju par izsniegtajām būvatļaujām, personai nav no tiesību normām izrietoša pienākuma sekot būvvaldes mājas lapā ievietotai informācijai.”²⁸ Tāpēc tālāk tiesa vērtējusi kad sūdzības iesniedzējs ir uzzinājis par būvniecības faktu.

Izvērtējot pieejamo tiesu praksi, jāsecina, ka 2013.gadā lietās, kur tiesas izskatīja termiņa nokavējumu būvatļaujas apstrīdēšanai, tiesas primāri vērtēja pieteicēja rīcību, analizējot kavētā termiņa iemeslus, mazāku nozīmi piešķirot pašvaldības pienākumam savlaicīgi informēt sabiedrību par izdoto būvatļauju. Tādējādi, ir pamats uzskatīt, ka 2014.gada tiesu nolēmumu analīze sniegs atbildi uz jautājumu, vai mainītais tiesiskais regulējums ir bijis efektīvs un mērķus sasniegojis.

2014.gadā pieņemto tiesu nolēmumu prakse

2014.gadā tika pieņemti daudz vairāk nolēmumu (nekā 2013.gadā un 2015.gadā), kur tiesas vērtēja procesuālā termiņa neievērošanas sekas – atjaunojot vai neatjaunot nokavēto apstrīdēšanas termiņu izdotām būvatļaujām.

Jāsecina, ka tieši šajos nolēmumos tiesas nereti ir konstatējušas faktu, ka pašvaldības mājas lapā internetā publicētā informācija par izdotām būvatļaujām ir kļūdaina vai nepilnīga. Tiesas secinājušas, ka nav iespējams objektīvi izsecināt, kad tieši informācija par izdoto būvatļauju ir tikusi publicēta.

²⁷ Autoru kolektīvs Dr.iur. J.Briedes Vispārīgā zinātniskā redakcijā “Administratīvais process tiesā”, 349.lpp, Latvijas Vēstnesis, 2008.gads

²⁸ Administratīvās rajona tiesas 2013.gada 29.oktobra lēmums lietā Nr.A420484413, [12] punkts, nepublicēts

Pārsteidzoši, bet šāds konstatējums ne vienmēr nozīmēja to, ka tiesa apmierināja sūdzību atjaunot nokavēto procesuālo termiņu būvatļaujas apstrīdēšanai. Prakse rāda, ka 2014.gadā izveidojās divējāda pieeja, kur vienā gadījumā šāds tiesas konstatējums ir pamats sūdzības apmierināšanai un procesuālā termiņa atjaunošanai, citā situācijā – uzskatīta par formālu kļūdu un sūdzība netiek apmierināta, lai gan faktiskie apstākļi lietās ir ļoti līdzīgi un tiesa konstatē pašvaldības kļūdu vai neizdarību savu pienākumu izpildē. Tāpat konstatējams, ka tiesas ir secinājušas, ka būvtāfele nav bijusi izlikta vai pietiekami labi pārredzama, taču nav vērtējušas šāda apstākļa ietekmi uz sabiedrības tiesībām savlaicīgi iesniegt apstrīdēšanas iesniegumu. Tālāk seko šādu lietu piemēri.

Lieta, kur tiesa no pierādījumiem secina, ka:

- informācija par izsniegto būvatļauju ir ievietota pašvaldības mājas lapā, taču to nav iespējams objektīvi un viegli izsecināt, kad tieši tas noticis, jo iztrūkst objektīvas informācijas par to, kad tieši šāds lēmums ir kļuvis publiski pieejams;
- nav bijusi būvtāfele;
- sūdzību noraida.

Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 24.februāra lēmums lietā nr.A420236314. Lietas būtība - Ar pilsētas domes 2013.gada 14.decembra lēmumu Nr.1.1-36/6629 ir noraidīts biedrības lūgums par nokavētā procesuālā termiņa atjaunošanu pilsētas būvvaldes 2013.gada 12.jūlijā izdotās būvatļaujas Nr.1351 sabiedriskās ēkas un saimniecības ēkas Jomas ielā 37 rekonstrukcijai par tirdzniecības un pakalpojumu centru apstrīdēšanu. Pieteicējs norādīja, ka Būvatļaujas adresāts nav informējis sabiedrību, Būvniecības likumā noteiktajā termiņā izvietojot zemes gabalā būvtāfeli, paziņojumi par izsniegtajām būvatļaujām pašvaldības mājas lapā tiek publicēti reizi mēnesī ar laika novirzi no būvatļaujas izdošanas brīža.

Tiesa konstatē, ka informācija par izsniegto būvatļauju ir bijusi publicēta pašvaldības mājas lapā un uzsver, ka “[7] (...) pašvaldības mājaslapā (...) publicētajā paziņojumā kā Būvatļaujas spēkā stāšanās diena norādīts 2013.gada 6.augusts un to apstiprina arī (...) pilsētas domes iesniegtie pierādījumi (lietas 106.lapa), kā arī mājaslapā (...) šobrīd pieejamā informācija. Tāpat, kā izriet no (...) pilsētas domes iesniegtā ekrānšāviņa (lietas 103.lapa), informācija par Būvatļauju pašvaldības mājaslapā ievietota 2013.gada 7.augustā..” Tāpat tiesa norādīja, ka “[9] (...) Būvniecības likuma 13.panta sestajā daļā noteiktais pasūtītāja pienākums uzstādīt būvtāfeli un nosūtīt rakstveida paziņojumus kaimiņu īpašumu valdītājiem nekādi nav saistāms ar procesuālā termiņa būvatļaujas apstrīdēšanai sākumu vai beigām. Kā pamatoti savā paskaidrojumā norādījusi (...) pilsētas dome, minētās normas septītā daļa tieši noteic, ka šiem pasākumiem ir informatīvs raksturs.” .

Lieta, kur tiesa no pierādījumiem secina, ka:

- informācija par izsniegto būvatļauju ir ievietota pašvaldības mājas lapā internetā likumā noteiktā termiņā (nav iespējams objektīvi un viegli izsecināt, kad tā ievietota pašvaldības mājas lapā, bet jāmeklē citi pierādījumi),
- konstatē, ka nav bijusi būvtāfele,
- sūdzību noraida.

Administratīvās rajona tiesas 2014.gada 5.jūnija lēmums lietā Nr. A420277514. Lietas būtība – pilsētas Domes Pilsētplānošanas nodaļas būvvaldes komisija 2014.gada 31.janvārī izdeva būvatļauju Nr.141 atpūtas nama nulles cikla būvniecībai Kāpu ielā 25, (...). Domē 2014.gada 14.martā saņemts iesniedzēju iesniegums, kurā lūgts:

- atzīt par prettiesisku un atcelt Būvatļauju;
- apturēt un pārtraukt būvniecību;
- novērst būvniecības radītās sekas, atjaunojot kāpu dabisko vidi.

Pieteicēja norāda, ka pašvaldība nebija publicējusi informāciju par izdoto būvatļauju un pasūtītājs nebija izlicis būvtāfeli.

Tiesa konstatē – “[5.2] (...)To, ka pašvaldības mājaslapā (...) publicētajā paziņojumā kā Būvatļaujas spēkā stāšanās diena norādīts 2014.gada 31.janvāris, apstiprina arī Domes iesniegtie pierādījumi (lietas 41.lapa), kā arī pašvaldības mājas lapā (...) šobrīd pieejamā informācija. Turklāt arī no Domes iesniegtā ekrānšāviņa (lietas 35.lapa) izriet, ka informācija par Būvatļauju pašvaldības mājaslapā internetā ievietota 2014.gada 3.februārī pulksten 10.27, tas ir, nākamajā darb dienā no lēmuma pieņemšanas dienas. No lietas (CD matrica lietas 29.lapā) arī konstatējams, ka fails (Excel fails 03_02.13.xls), kas importēts pašvaldības mājas lapā (...) satur informāciju tieši par konkrēto Būvatļauju. Tāpat tiesa norāda, ka “[5.3] (...)iesniedzēji norādījuši, ka, uzsākoties būvniecībai (...),Rīgas jūras līča krastu kāpu aizsargjoslā 2014.gada marta sākumā, nebija zināms, kādu objektu tiek plānots būvēt un, vai tā būvniecībai ir izsniegta būvatļauja, jo pie objekta nebija uzstādīta būvtāfele, arī kaimiņi paziņojumu ierakstītā pasta sūtījumā par Būvatļaujas izdošanu nebija saņēmuši, kā to noteic Būvniecības likuma 13.panta sestā daļa. Saistībā ar šādu argumentu norādāms, ka Būvniecības likuma 13.panta sestajā daļā noteiktais pasūtītāja pienākums uzstādīt būvtāfeli un nosūtīt rakstveida paziņojumus kaimiņu īpašumu valdītājiem nekādi nav saistāms ar procesuālā termiņa būvatļaujas apstrīdēšanai sākumu vai beigām. Kā pamatoti savā paskaidrojumā norādījusi Dome, Būvniecības likuma 13.panta septītā daļa tieši noteic, ka šiem pasākumiem ir informatīvs raksturs.”

Lieta, kur tiesa:

- analizējusi Būvniecības likuma normas un vērtējusi sabiedrībai uzliktā ierobežojuma (saīsinātais būvatļaujas apstrīdēšanas termiņš) saistību ar pašvaldības un pasūtītāja pienākumu informēt kaimiņus un plašāko sabiedrību.
- secinājusi, ka sabiedrības tiesības lūgt izvērtēt būvatļaujas tiesiskumu ir tieši saistītas ar kvalitatīvu pienākumu izpildi no pašvaldības un pasūtītāja puses.
- Tikai tad, ja informēšana ir bijusi pietiekama (tātad, likuma normām atbilstoša (ievērojot termiņus, publicējamās informācijas apjomus, utt.)), var uzskatīt, ka sabiedrībai varēja savlaicīgi realizēt likumā noteiktās tiesības.
- Tiesa ir noteikusi, ja pasūtītājs nav izpildījis savu pienākumu informēt sabiedrību un kaimiņus, tam jāreķinās ar prasības neizpildes sekām, savukārt, ja pašvaldība nav izpildījusi pienākumu informēt – tai jānodrošina ieinteresēto pušu tiesību aizsardzība.
- Sūdzība tika apmierināta.

Administratīvā rajona tiesas 2014.gada 6.jūnija lēmums lietā nr.A420278614. Lietas būtība - ar pilsētas domes 2014.gada 25.marta lēmumu nr.1.1-36/1469 "Par (...) pilsētas būvvaldes komisijas 2013.gada 17.decembra lēmumu Nr.2414 izdotās būvatļaujas "Dzīvojamās mājas – savrupmājas Nr.001 restaurācija/rekonstrukcija par atpūtas namu un atpūtas nama jaunbūve Ceriņu ielā 3, (...)" apstrīdēšanas iesniegumu nolemts atteikt atjaunot procesuālo termiņu būvatļaujas apstrīdēšanai. Pieteicējs norāda, ka būvtāfele netika uzstādīta likumā noteiktā laikā un nav secināms, kad pašvaldība savā mājas lapā internetā ir publicējusi informāciju par izsniegto būvatļauju.

Tiesa nosaka: "[10] (...)Būvniecības likuma 13.panta sestajā daļā ir ietverta skaidra, beznosacījuma prasība pasūtītājam likumā noteiktajā kārtībā izvietot zemes gabalā būvtāfeli, kā arī izsūtīt rakstveida paziņojumus nekustamo īpašumu īpašniekiem, kuru nekustamie īpašumi robežojas ar zemes gabalu. Tiesas ieskatā personām, kuru zemes gabals robežojas ar Objektu, iepazīstoties ar šādu normas tekstu, rodas pamatota paļāvība sagaidīt, ka, saņemot būvatļauju, pasūtītājs izsūtīs tām rakstveida paziņojumu, iekļaujot tajā likumā noteikto informāciju, savukārt jebkurai citai personai ir pamats paļauties, ka, saņemot būvatļauju, pasūtītājs uzstādīs būvtāfeli ar Ministru kabineta noteikto saturu. No Būvniecības likuma grozījumu anotācijām secināms, ka likumdevēja mērķis bija atbalstīt uzņēmējdarbību ar būvniecības procedūras efektivizēšanas palīdzību, vienlaikus saglabājot privātpersonas iespējas ietekmēt būvniecības procesu savu tiesisko interešu aizsardzībai, proti, īsais būvatļaujas pārsūdzības termiņš samērots ar būvatļaujas saņēmēja sabiedrības informēšanas pienākumu.

Nosakot būvatļauju apstrīdēšanu un pārsūdzēšanu Būvniecības likuma 30.2 panta pirmās daļas kārtībā kopsakarā ar minētā likuma 13.panta sestās daļas iekļaušanu, likumdevējs izšķiries par konkrēto apstrīdēšanas/pārsūdzēšanas kārtību, atzīstot to par samērīgu.

No minētā secināms, ka būvatļaujas apstrīdēšanai un pārsūdzēšanai Būvniecības likuma 30.2. panta pirmajā daļā noteiktais termiņš ir uzskatāms par samērīgu, ja pasūtītājs likumā noteiktajā kārtībā izpildījis sabiedrības informēšanas pienākumu saistībā ar izsniegto būvatļauju.

Tātad abu Būvniecības likuma 13.pantā sestajā daļā minēto darbību veikšana ir pietiekama, lai uzskatītu, ka ieinteresētā persona būs savlaicīgi un pietiekamā apjomā informēta, lai varētu realizēt savas likumā noteiktās būvatļaujas apstrīdēšanas tiesības likumā atvēlētājā laikā.

(...)

Tāpat tiesas ieskatā šajā gadījumā Būvatļaujas pasūtītājam nebija tiesību paļauties uz apstrīdēšanas procedūras izbeigšanos likumā noteiktajā kārtībā. Likumdevējs nav paredzējis sankcijas par būvtāfeles neuzstādīšanu vai kaimiņu neinformēšanu, tomēr, neizpildot likuma noteiktos pienākumus, pasūtītājam jārēķinās ar vēlākām likumā noteikto prasību neizpildes sekām.

Būvniecības likuma 13.panta septītā daļa nepārprotami nosaka, ka minētā panta sestās daļas pasākumiem ir informatīvs raksturs, tomēr šajā lēmumā tiesa jau konstatēja, ka būvatļaujas apstrīdēšanas/pārsūdzēšanas kārtība un termiņš uzskatāmi par samērīgiem pie nosacījuma, ja pasūtītājs izpildījis sabiedrības informēšanas pienākumu saistībā ar izsniegto būvatļauju.

(...)

Secināms, ka pašvaldības pienākums bija kontrolēt, lai Būvniecības likuma 13.panta sestajā daļā noteiktās darbības no pasūtītāja puses tiktu izpildītas. Ievērojot, ka pašvaldība savu pienākumu neizpildīja, tai rodas pienākums reaģēt uz ieinteresēto personu signāliem par iespējamiem

būvatļauju. Tāpat tiesas norādījušas uz pasūtītāja neizdarību, savlaicīgi neizliekot paziņojumu par izsniegto būvatļauju, vai novietojot to vietā, kur tas nav pārredzams.

Tipiskākās kļūdas pašvaldību praksē ir:

- Termina neievērošana, proti, paziņojumu par izsniegto būvatļauju ievietojot savā mājas lapā novēloti;
- Nespēja pierādīt, kad tieši pašvaldības ievietojušas informāciju par izsniegto būvatļauju savā mājas lapā;
- Neprecīza vai nepilnīga informācijas atspoguļošana par izsniegto būvatļauju.

Tipiskākās kļūdas pasūtītāja pienākumu izpildē ir:

- Paziņojuma par būvatļauju neizlikšana teritorijā, kur paredzēta būvniecība;
- Paziņojuma novietošana nepārredzamā vietā.

2015.gadā pieņemto tiesu nolēmumu prakse

Arī 2015.gadā tiesā nav bijuši daudz tādu strīdu (salīdzinot ar lietu skaitu 2014.gadā), kur jāskata procesuālā termiņa, proti, būvatļaujas apstrīdēšanas termiņa, atjaunošana. Iespējams, tam par iemeslu ir fakts, ka iedzīvotāji daudz labāk pārzina savas tiesības un pienākumus, savlaicīgi reaģējot uz izsniegto būvatļauju. Taču tikpat ticams ir pieņēmums, ka iedzīvotāji daudz mazāk vērsas tiesā, apzinoties faktu, ka savlaicīgi nav reaģējuši uz izsniegto būvatļauju, jo ikdienā neseko līdzī publicācijām pašvaldības mājas lapā un nav redzējuši izlikto būvvtāfeli, jo ne visos gadījumos ikdienā uzturas īpašumā, kurā blakus potenciāli notiks būvniecība.

Lieta, kur tiesa konstatē, ka:

- sabiedrības informēšana nav notikusi pilnīgi un kvalitatīvi (secināts ka nav iespējams noteikt, kad informācija par izdoto būvatļauju ievietota pašvaldības mājas lapā),
- konstatē, ka būvvtāfele ir aiz kokiem un nav viegli pamanāma,
- sūdzību noraida.

Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 6.februāra lēmums lietā Nr.A420136515. Lietas būtība – Pieteicējs norāda, ka Būvniecības likumā noteiktajā kārtībā netika paziņots par plānoto būvniecību un Būvatļaujas izdošanu. Būvvtāfele netika uzstādīta laikus, tā tika uzstādīta aiz krūmiem, lai to nepamanītu. Būvniecības objekta attīstītājs likumā noteiktajā kārtībā nenosūtīja sūdzības iesniedzējai ierakstītā vēstulē paziņojumu par Būvatļaujas izdošanu.

Tiesa konstatē “[8] (...), ka nav iespējams noteikt datumu, kad attiecīgā informācija pašvaldības mājaslapā ievietota. (...) pilsētas domei, ievērojot Būvniecības likuma 7.panta 1. 2 daļā noteikto pienākumu ievietot šādu informāciju, ir arī pienākums pierādīt to, kad šāds paziņojums ir publicēts. Izskatāmajā lietā (...) pilsētas dome ir iesniegusi pierādījumus par to, kurā datumā informācija par Būvatļauju ievietota mājaslapā. No iesniegtajām ekrāna šāviņa un Exel faila „07_08_14.xls” izdrukām (lietas 28., 29.lapa) redzams, ka informācija par Būvatļauju pašvaldības mājaslapā ievietota (...) 2014.gada 7.augustā. Ievērojot minēto, tiesa secina, ka informācija par Būvatļaujas izsniegšanu un tās

apstrīdēšanas termiņu ir bijusi publicēta Būvniecības likuma noteiktajā kārtībā. [9] (...)Apskatot iesniegtos fotoattēlus, tiesa piekrīt, ka aiz krūmiem izvietotā būvtāfele, kas piestiprināta pie būvobjekta norobežojošā pagaidu žoga, nav skaidri saskatāma, taču vienlaikus tiesa secina, ka šādā vietā izvietotā būvtāfele tomēr var pievērst ieinteresēto personu uzmanību blakus esošajā nekustamajā īpašumā notiekošajiem būvdarbiem un sākt aktīvi interesēties par būvniecību”.

Lieta, kur tiesa konstatē, ka:

- nav iespējams noteikt, kad informācija par izdoto būvatļauju ievietota pašvaldības mājas lapā,
- sūdzību daļēji apmierina.

Administratīvās rajona tiesas 2015.gada 29.janvāra lēmums lietā Nr.A420136015. Lietas būtība – Domes būvvalde 2008.gada 10.novembrī izdeva būvatļauju daudzdzīvokļu mājas jaunbūvei. 2014.gada 15.aprīlī domes būvvalde pieņēma lēmumu par izdotās būvatļaujas pārreģistrāciju un derīguma termiņa pagarinājumu. Pieteicējs norāda, ka nav zinājis par izdotās būvatļaujas termiņa pagarinājumu un pārreģistrāciju.

Tiesa konstatē, ka, „[9] (...) No lietas materiāliem un (...) pilsētas domes interneta vietnē norādītās informācijas nevar konstatēt, kurā datumā iestāde ir publicējusi paziņojumus par minētajiem lēmumiem. Līdz ar to nav pamata apšaubīt sūdzības iesniedzēju 2014.gada 15.maija iesniegumā norādītos apstākļus, ka par Būvvaldes komisijas 2014.gada 15.aprīļa lēmumu sūdzības iesniedzēji uzzināja 2014.gada 18.aprīlī.”

Lai gan analizējamā materiāla nebija daudz (kopā 5 tiesu nolēmumi), jāsecina, ka arī 2015.gadā tiesas ir konstatējušas, ka pašvaldības nepilda tām ar likumu uzliktos pienākumus, proti, nespēj savlaicīgi publicēt savā mājas lapā internetā informāciju par lēmumiem, kas pieņemti būvniecības sakarā, kā arī nespēj objektīvi pierādīt, kad tieši informācija ir kļuvusi publiski pieejama. Šie tiesas konstatējumi sasaucas ar PROVIDUS pētījumā secināto, analizējot praksi pašvaldībās: “Pašvaldības, publicējot informāciju būvniecības sakarā, nenorāda, kad informācija ir publicēta; tikai dažās pašvaldībās ir izveidota iespēja norādīt, kad tieši informācija ir ievietota mājas lapā.”²⁹

Kopsavilkums

2013.gada 1.jūnijā stājās spēkā grozījumi Būvniecības likumā, kas būtiski izmainīja kārtību, kā sabiedrība var vērsties pret prettiesisku būvniecību, apstrīdot vai pārsūdzot būvatļaujas. Lai līdz tam kaimiņi vai ikviens varēja vērsties ar apstrīdēšanas iesniegumu iestādē un pieteikumu tiesā viena mēneša laikā no brīža, kad uzzināja par izdoto būvatļauju, bet ne vēlāk kā viena gada laikā no būvatļaujas spēkā stāšanās dienas. Bet grozījumi Būvniecības likumā noteica, ka apstrīdēt vai pārsūdzēt būvatļauju var tikai viena mēneša laikā no tās spēkā stāšanās dienas. Kā tas tika norādīts likumprojekta anotācijā, „būvniecības procedūru efektīvizēšana ir viens no uzņēmējdarbības atbalsta instrumentiem. Esošajā situācijā strīds par būvniecības tiesiskumu tiek uzsākts laikā, kad izsniegta būvatļauja – bieži

²⁹ Lešinska A. “[Monitorings par sabiedrības informēšanu par būvniecības ieceri atbilstoši Būvniecības likumā noteiktajam](#)”, PROVIDUS, 2015.gads.

vien šajā stadijā būvniecības ierosinātājs jau ir ieguldījis ievērojamus finanšu līdzekļus tehniskā projekta izstrādē, saņēmis bankas kredītu, noslēdzis līgumus ar būvdarbu veicējiem un nereti arī uzsācis būvdarbus. (...) Šādu strīdu rezultātā rodas nepabeigtas būves, kas degradē apkārtējo vidi un rada ievērojamus zaudējumus būvniecības ierosinātājam”.³⁰ Lai gan sabiedrība un it īpaši vides tiesību aizsardzības organizācijas iestājās pret šādu regulējumu,³¹ likumdevējs reaģēja uz problēmu, izveidojot mehānismu, kas ierobežo sabiedrības iespējas vērsties ar lūgumu par būvatļaujas tiesiskuma izvērtējumu, nemeklējot, iespējams, patiesos un īstenos iemeslus, kas radījušas likumprojekta anotācijā minētās sekas – zaudējumus būvniekiem un kaitējumu videi.

Lai sabiedrība uzzinātu par izdoto būvatļauju gan pašvaldībai, gan potenciālam būvniekam tika uzlikts informēšanas pienākums. Līdzīgs regulējums tika paredzēts arī jaunajā Būvniecības likumā, kas stājās spēkā 2014.gada 1.oktobrī. Likumdevējs uzlika par pienākumu pašvaldībām informēt sabiedrību gan par saņemtām būvniecības iecerēm, gan lēmumiem būvatļaujas sakarā. Pašvaldībai ir pienākums trīs darba dienu laikā no būvniecības ieceres iesnieguma saņemšanas dienas publicēt informāciju pašvaldības mājas lapā internetā un būvniecības informācijas sistēmā, norādot būvniecības ieceres realizācijas vietu un iecerētās būves veidu. Tāpat pašvaldībai ir pienākums trīs darba dienu laikā no lēmuma pieņemšanas dienas publicēt savā mājas lapā internetā lēmumus par būvatļaujas izdošanu, atteikumu izdot būvatļauju vai būvniecības ieceres publisku apspriešanu.

Veicot pētījumu par informēšanas pienākumu izpildi no pašvaldību puses, jeb to, kā pašvaldība ievieto savā mājas lapā internetā informāciju par saņemtiem būvniecības ieceres iesniegumiem un izdotām būvatļaujām, tika konstatēts, ka “gandrīz visas pašvaldības savās mājas lapās internetā publicē informāciju par izdotām būvatļaujām, taču tikai ļoti retos gadījumos norāda, kad (datums, gads) informācija ir tikusi ievietota pašvaldības mājas lapā”. Tāpat pētījumā konstatēts, ka “tikai 54 novadu un apvienotās būvvaldes norāda dienu, kad būvatļauja stājās spēkā un lēmuma par būvatļaujas izdošanas numuru. Tikai neliela daļa pašvaldību norāda progresu jeb nosacījumu izpildes faktu, tādējādi liedzot sabiedrībai uzzināt pilno ainu izdotās būvatļaujas sakarā.”³²

Izvērtējot pētījumam pieejamo tiesu praksi, jāsecina, ka 2013.gadā lietās, kur tiesas izskatīja termiņa nokavējumu būvatļaujas apstrīdēšanai, tiesas primāri vērtēja pieteicēja rīcību, analizējot kavētā procesuālā termiņa iemeslus, mazāku nozīmi piešķirot pašvaldības pienākumam savlaicīgi informēt sabiedrību par izdoto būvatļauju. Savukārt 2014.gada tiesu nolēmumu praksē jau redzams, ka tiesas vērtē, kā un vai kaimiņi vai plašāka sabiedrība ir uzzinājusi par izsniegto būvatļauju. Tiesas analizē pašvaldības pienākumu izpildi attiecībā uz sabiedrības informēšanu par izdotām būvatļaujām, kā arī pasūtītāja informēšanas pienākuma izpildes veidu uz sabiedrības tiesībām efektīvi un jēgpilni aizstāvēt savas tiesības tiesā. Tiesa, analizējot procesuālā termiņa samērīgumu, ir noteikusi, ka „[10] (...) būvatļaujas apstrīdēšanai noteiktais termiņš ir uzskatāms par samērīgu, ja pasūtītājs likumā noteiktajā kārtībā izpildījis sabiedrības informēšanas pienākumu saistībā ar izsniegto būvatļauju.”³³ Līdz ar to

³⁰ [Likumprojekta “Grozījumi Būvniecības likumā” Anotācija](#)

³¹ [2013.gada 20.februārī notika publiska diskusija, kuras ietvaros tika apspriesti grozījumi Būvniecības likumā](#)

³² Lešinska A. “[Monitorings par sabiedrības informēšanu par būvniecības ieceri atbilstoši Būvniecības likumā noteiktajam](#)”, PROVIDUS, 2015.gads, 19., 20.lpp.

³³ Administratīvā rajona tiesas 2014.gada 6.jūnija lēmums lietā nr.A420278614, [10] sadaļa, nepublicēts.

tiesa atzinusi, ka vislabāk un efektīvāk sabiedrība uzzina par izdoto būvatļauju, ja ir bijusi izlikta būvtāfele vai pasūtītājs ir rakstveidā informējis ikvienu kaimiņu. Tomēr arī pašvaldības pienākums savlaicīgi un pilnā apjomā ievietot informāciju par izdoto būvatļauju savā mājas lapā var radīt būtisku ietekmi uz sabiedrības tiesībām vērsties ar lūgumu par būvatļaujas tiesiskuma izvērtējumu. Tiesa noteikusi, ka „[10] (...) vērtējot pasūtītāja likumā noteiktā paziņojuma nosūtīšanas un būvtāfeles uzstādīšanas pienākumu neizpildi kopsakarā ar pašvaldības paziņojuma par Būvatļaujas izsniegšanas publicēšanu, neievērojot likumā noteikto trīs darba dienu termiņu, tiesa secina, ka nav sasniegts Būvniecības likuma grozījumu mērķis, proti, samērot abu pušu tiesības un pienākumus efektīva būvniecības procesa panākšanai, kā rezultātā ir ierobežotas pieteicējas kā ieinteresētās personas tiesības izmantot tai likumā nodrošinātās būvdarbu uzraudzības un savu tiesisko interešu aizsardzības iespējas.”

Izvērtējot tiesu praksi, jāsecina, ka tipiskākās kļūdas pašvaldību praksē ir:

- Termiņa neievērošana paziņojumu par izsniegtās būvatļaujas ievietošanai mājas lapā;
- Nespēja pierādīt, kad tieši pašvaldība ievietojuši informāciju par izsniegto būvatļauju savā mājas lapā;
- Neprecīza vai nepilnīga informācijas atspoguļošana par izsniegto būvatļauju.

Savukārt tipiskākās kļūdas pasūtītāja pienākumu izpildē ir:

- Būvtāfeles neizlikšana teritorijā, kur paredzēta būvniecība;
- Būvtāfeles novietošana nepārredzamā vietā.

Lai secinātu, vai sabiedrība ir bijusi pietiekami informēta, ir būtiski konstatēt, vai pašvaldība ir izpildījusi visus savus pienākumus, tai skaitā, vai ir iespējams objektīvi izsecināt kad tieši informācija par izsniegto būvatļauju ir tikusi ievietota pašvaldības mājas lapā internetā un vai tā ir pietiekamā apjomā. Ne mazāk svarīgs ir aspekts, vai pasūtītājs ir izpildījis visus likumā noteiktos informēšanas pienākumus – savlaicīgi, pilnā apjomā un atbilstoši normatīvo aktu prasībām izvietojis būvtāfeli apbūvējamā zemesgabalā un/vai rakstveidā informējis visus kaimiņus. Ja pasūtītājs vai pašvaldība nav izpildījusi savus pienākumus informēt sabiedrību un kaimiņus par izdoto būvatļauju, jārēķinās ar prasības neizpildes sekām – tiesa visdrīzāk atjaunos nokavēto procesuālo termiņu būvatļaujas apstrīdēšanai/pārsūdzēšanai.

Ieteikumi politikas veidotājiem

Lai pilnveidotu vai uzlabotu tiesisko regulējumu, par nozari atbildīgai ministrijai būtu jāveic regulārs tiesu prakses monitorings, vērtējot tiesību normu, kas ierobežo sabiedrības tiesības apstrīdēt/pārsūdzēt būvatļauju, piemērošanas attīstību. Lai gan tiesa ir atzinusi, ka gadījumos, ja pašvaldība un pasūtītājs ir pilnībā īstenojuši sabiedrības informēšanas pienākumu, Būvniecības likumā noteiktais termiņš procesuālo darbību veikšanai ir samērīgs, līdzšinējā tiesu prakse nedod pietiekamu ieskatu par to, vai ar šādu sabiedrības tiesību ierobežojumu ir sasniegts Būvniecības likumā noteiktais mērķis. Tikai regulāri apkopojot informāciju no tiesu prakses un gadījumiem pašvaldībās būs iespējams secināt, vai un kādi grozījumi ir nepieciešami Būvniecības likumā, stiprinot sabiedrības iespējas un tiesības iestāties pret nelikumīgu būvniecību.

Ieteikumi grozījumiem Būvniecības likumā

- **Cits (garāks) būvatļaujas apstrīdēšanas termiņš, ja iestāde vai tiesa konstatē, ka nav bijusi izlikta būvtāfele vai tā neatbilst Būvniecības likuma normām.** Apzinoties faktu, ka efektīvākais veids, kā iedzīvotāji uzzina par plānoto būvniecības ieceri, ir izliktā būvtāfele, taču nereti tā netiek izlikta vai izlikta neatbilstoši tiesību normās noteiktajam (neatrodas pārredzamā vietā, nesatur visu informāciju, utml.), būtu jārada tiesisks mehānisms, kas motivētu būvniecības ieceres realizētājus izpildīt tiesību normās uzlikto pienākumu. Būvniecības likumā būtu jāparedz norma, kas nosaka, ka gadījumos, ja iestāde vai tiesa konstatē, ka nav bijusi izlikta būvtāfele vai tā neatbilst tiesību normās noteiktajam, būvatļaujas apstrīdēšanas termiņš ir seši mēneši no būvatļaujas spēkā stāšanās dienas.

- **Iestāde vai tiesa var atcelt būvatļauju, ja informēšana ir bijusi nepietiekama.** Apzinoties faktu, ka arī pašvaldības nereti neievēro tām uzlikto sabiedrības informēšanas pienākumu, proti, neievieto savās mājas lapās informāciju par izdoto būvatļauju vai nesniedz pilnu informāciju par potenciālo būvniecības objektu (un tas nereti iet kopā ar pasūtītāja nevēlēšanos informēt sabiedrību par būvniecības ieceri), Būvniecības likumā būtu jāparedz norma, kas nosaka iestādes un tiesas iespēju atcelt būvatļauju, ja sabiedrība nav bijusi pietiekami informēta par izdoto būvatļauju. Šāds tiesiskais instruments būtu samērīgs tikai izņēmuma gadījumos, piemēram, ja būvniecības radītās sekas ir būtiskas - ja būve rada vai var radīt būtisku kaitējumu videi vai apdraudējumu kultūrvēsturiskajam mantojumam. Tiesības atcelt būvatļauju neattiektos uz gadījumiem, kur teritorijai ir spēkā esošs detālplānojums vai bijusi ietekmes uz vidi novērtēšanas procedūra.

Pašvaldības darba pilnveidošanai

Pētījumā tika konstatēts, ka nereti pašvaldības neizpilda vai nepilnīgi izpilda savu pienākumu informēt sabiedrību par ikvienu izdoto būvatļauju. Tiesu praksē konstatēts, ka nav objektīvi izsecināms, kad informācija tikusi ievietota pašvaldības mājas lapā internetā un nereti netiek publicēta visa normatīvajos aktos noteiktā informācija. Lai šo situāciju uzlabotu, būtu ieteicams:

- **Sagatavot metodiskos norādījumus** vai ieteikumus, kā pašvaldībām vajadzētu atspoguļot pieņemtos lēmumus būvniecības sakarā savās mājas lapās internetā;

- **Izglīt un informēt pašvaldību** par informēšanas pienākuma nozīmi un ietekmi uz būvniecības procesiem, kā arī sabiedrības tiesībām vērsties iestādē un tiesā ar lūgumu par būvatļaujas tiesiskuma izvērtējumu;

- **Pašvaldībām būtu jārada efektīvāks instruments**, kā iedzīvotāji uzzina par aktualitātēm būvniecības jautājumos, piemēram, izveidojot iespēju iedzīvotājiem pieteikties un saņemt jaunumus par būvniecības lēmumiem noteiktās teritorijās un tiklīdz pašvaldība publicē šādus lēmumus, izsūtīt elektroniskos pasta sūtījumus vai informāciju iedzīvotājiem, kas pieteikušies tādus saņemt (piemēram, līdzīgi kā vietne www.apkaimes.lv vai tamlīdzīgs rīks).

Pasūtītāju un būvniecības nozarē strādājošo uzņēmumu un būvekspertu darba uzlabošanai

Pētījumā konstatēts, ka nereti pasūtītājs neizliek būvtāfeli gadījumos, kad to paredz normatīvie akti un neveic kaimiņu informēšanu. Tā rezultātā kaimiņi (vai plašāka sabiedrība) nokavē procesuālos termiņus būvatļaujas apstrīdēšanas/pārsūdzēšanas iesnieguma iesniegšanai un tiek radīta dubulta slodze iestādēm un tiesai (lai izskatītu iesniegumu par procesuālā termiņa atjaunošanu un pēc tam skatītu lietu pēc būtības). Tas noteikti atstās iespaidu arī uz būvniecības procesu, iespējams, radot papildus zaudējumus arī pašam būvniekam. Lai šo situāciju labotu, būtu ieteicams:

- **Izglīt un informēt pasūtītāju** un būvniecības nozarē strādājošos uzņēmumus un būvekspertus par sabiedrības informēšanas pienākuma nozīmi un ietekmi uz būvniecības procesiem, kā arī sabiedrības tiesībām vērsties iestādē un tiesā ar lūgumu par būvatļaujas tiesiskuma izvērtējumu;
- **Noteikt efektīvus sodus gadījumos**, kad konstatēta ļaunprātīga rīcība no pasūtītāja puses, apzināti veicot darbības, ar mērķi noslēpt faktu par izdoto būvatļauju.

Darbam ar sabiedrību

Apzinoties faktu, ka Būvniecības likums tuvākajā laikā netiks grozīts attiecībā uz sabiedrības tiesībām apstrīdēt/pārsūdzēt būvatļauju, politikas veidotājiem ir jāveic izglītojoši pasākumi, informējot sabiedrību par izmaiņām būvatļaujas apstrīdēšanas/pārsūdzēšanas procesā. Ir svarīgi sabiedrībai pateikt, kā un kur ikviens var uzzināt par izdoto būvatļauju un kādi ir noteikumi, lai būvatļauju apstrīdētu/pārsūdzētu. Ņemot vērā faktu, ka Būvniecības likuma mērķis ir veicināt kvalitatīvu būvniecības procesu, nereti tieši sabiedrības pārstāvji, reaģējot uz prettiesiskiem būvniecības procesiem, novērš kaitējuma radīšanu videi vai zaudējuma radīšanu kultūrvēsturiskajām vērtībām.